

9. Пархоменко В.М. Облік амортизації // Бухгалтерський облік і аудит. – 2003. – № 6 – с. 21-22;
10. Чумаченко М. Ще раз про амортизацію як важливе джерело інвестиційної діяльності підприємств // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – № 11 – с. 3-7.

*Олександра Олійничук, викладач
Тернопільський комерційний інститут
м. Тернопіль, Україна*

АНАЛІЗ РЕЗЕРВІВ ЗРОСТАННЯ ПРИБУТКУ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Прибуток – це обліково-аналітична категорія, яка потребує глибокого та систематичного аналізу з метою виявлення резервів його збільшення, визначення економічної ефективності діяльності підприємства, формування стратегії його розвитку тощо. Управління прибутком, як зазначають А. М. Турило й О. А. Зінченко, є важливою складовою загального менеджменту підприємства, в системі якого пошук раціональних шляхів зростання прибутку є ключовим завданням [1, с.106].

На величину прибутку лісогосподарських підприємств прямо або опосередковано впливають ряд факторів, зокрема втілення техніки та передової технології при веденні лісового господарства; ріст продуктивності праці; збільшення об'єму лісогосподарського виробництва; виробнича, постачальницька та збутова діяльність; зміни цін на матеріали та тарифи; позареалізаційні збитки та доходи; зниження собівартості лісопродукції та рівня оптових цін на неї. Збільшення прибутку в значній мірі залежить також від асортименту та якості продукції: на цінні асортименти та вищі сорти деревини ціни значно вищі і, відповідно, прибуток від їх реалізації буде більшим. На величину прибутку також впливає правильність відображення в обліку витрат на виробництво, доходів від реалізації продукції, позареалізаційних доходів і збитків, що, в свою чергу, залежить від діючої на лісогосподарському підприємстві організації та методики обліку витрат і доходів.

Поняття “фактори впливу на величину прибутку” тісно пов'язане з поняттям “резерви зростання прибутку” в тому сенсі, що ті фактори, які зумовлюють зменшення суми прибутку, є резервами його зростання. Пошук резервів зростання прибутку є важливим завданням аналітичної служби лісогосподарського підприємства. Здійснення даного процесу передбачає виділення трьох етапів.

Перший етап – аналітично-розрахунковий – полягає в комплексному аналізі прибутку підприємства з метою виявлення резервів його зростання

та використання науково обґрунтованої методики їх визначення. Для врахування та використання всіх можливих і економічно доцільних резервів збільшення прибутку велике значення має їх класифікація. В. П. Кодацький пропонує наступну їх класифікацію (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація резервів зростання прибутку [2, с.2-3]

№ п/п	Класифікаційна ознака	Види резервів	Характеристика резервів
1.	Рівень управління	Народно-господарські	- зміна цін на сировину, матеріали, куповані виробни; <ul style="list-style-type: none"> - удосконалення структури промислового виробництва та його територіального розміщення;
		Галузеві	- посилення концентрації виробництва, поглиблення її спеціалізації;
		Внутрішньо-виробничі	- впровадження прогресивної техніки та технології; <ul style="list-style-type: none"> - раціональна зміна виробничих і організаційних структур підприємства; - впровадження наукової організації праці, покращення її нормування і стимулювання; - ефективне використання ресурсів підприємства.
2.	Строки використання	Поточні	- можливість покращення господарювання протягом найближчого року;
		Перспективні	- інтенсифікація виробництва; <ul style="list-style-type: none"> - покращення господарювання при наявній чисельності працівників і матеріально-технічній базі; - усунення втрат і невиробничих витрат без залучення додаткових матеріальних і трудових ресурсів; - прискорене впровадження новітніх досягнень науково-технічного прогресу;
3.	Способи виявлення	Явні	- виявляються в наслідок ліквідації втрат і перевитрат;
		Зафіксовані	- відображені в інформації, що надходить у систему управління;
		Приховані	- виявляються за рахунок внутрішньогосподарського та міжгосподарського порівняння, а також використання в якості бази для порівняння передового досвіду, досягнень науки та техніки.

На основі даних, узагальнених в табл. 1, можна зробити висновок, що збільшення прибутку від операційної діяльності лісогосподарських підприємств можливе за рахунок:

1) зростання обсягу випуску та реалізації якісної продукції (робіт, послуг). Проте варто зазначити, що щорічний обсяг лісозаготівлі кожного лісогосподарського підприємства є лімітованим. Крім того, якість загото-

вленої деревини в значній мірі залежить від природно-кліматичних умов, в який функціонує підприємство, а вони не завжди є сприятливими. Таким чином, лісогосподарським підприємствам доцільно диверсифікувати свою діяльність, тобто нарощувати обсяги виробництва продукції переробки, підсобних господарств і побічного користування лісом (зокрема грибів, ягід, лікарських рослин, продукції бджільництва тощо). Однак збільшення обсягів виробництва ще не гарантує зростання прибутку, оскільки виготовлену продукцію потрібно вигідно реалізувати за економічно обґрунтованими цінами. Це можливо завдяки ефективній маркетинговій політиці лісогоспу, яка передбачає:

- організацію маркетингової служби підприємств лісової галузі, в структурі якої, відповідно до пропозицій М. М. Жибака, доцільно виділяти відділ маркетингових досліджень, відділ стимулювання збуту та реклами, відділ планування асортименту продукції, відділ збуту та реалізації [3, с.33-36];

- пошук нових ринків збуту (як внутрішніх, так і зовнішніх) всіх видів продукції (лісозаготівлі, переробки, непромислових господарств);

- вивчення та задоволення потреб споживачів у продукції необхідної якості, розмірів, умов постачання тощо.

2) зниження операційних витрат, зокрема витрат на виробництво та збут продукції на основі використання нормативного методу обліку витрат, та вчасному реагуванні на виявлені перевитрати та втрати;

3) раціонального використання фонду оплати праці, оскільки витрати на оплату праці мають значну питому вагу в структурі операційних витрат лісогосподарських підприємств у зв'язку із значною трудомісткістю продукції лісогосподарських підприємств;

4) зростання продуктивності праці за рахунок використання ефективніших технологій та техніки у лісогосподарському виробництві.

Таким чином, всі фактори, які зумовлюють формування резервів зростання прибутку від операційної діяльності підприємства, можна поділити на дві групи: фактори прямої дії та фактори опосередкованої дії.

Факторами прямої дії на зростання прибутку є збільшення операційних доходів і зменшення операційних витрат. Факторами опосередкованої дії є раціональне використання фонду оплати праці, зростання її продуктивності через запровадження науково-технічних досягнень, зниження собівартості продукції (робіт, послуг), зменшення кількості робітників, підвищення якості продукції тощо. В результаті сукупного впливу факторів опосередкованої дії формуються фактори прямої дії на зростання прибутку підприємства.

Оцінку впливу факторів прямої дії на формування резервів зростання прибутку від операційної діяльності підприємства можна визначити за формулою:

$$PЗП_o = \Delta OD - \Delta OB \quad (1),$$

де $PЗП_o$ – резерв зростання прибутку від операційної діяльності;
 ΔOD – можливе відхилення операційних доходів від планової величини;
 ΔOB – можливе відхилення операційних витрат від планової величини.

Другий етап виявлення резервів збільшення прибутку підприємства полягає в розробці комплексу заходів з практичного їх використання. Цим процесом на лісогосподарському підприємстві повинна займатись його аналітична служба, до складу якої доцільно включати працівників планово-економічного відділу, спеціалістів інших відділів, а також керівників і бухгалтерів структурних підрозділів лісгоспу.

Третій етап – реалізація заходів і контроль за їх виконанням. Відповідальність за результати практичного використання виявлених резервів збільшення прибутку лісогосподарського підприємства доцільно покласти на весь колектив підприємства, а контроль за повне та неухильне виконання заходів з використання виявлених резервів підвищення прибутковості діяльності повинен здійснювати планово-економічний відділ лісогосподарського підприємства.

Отже, пошук резервів зростання прибутку підприємства є важливим завданням аналізу фінансових результатів його діяльності та функціональним обов'язком аналітичної служби підприємства. Однак успішне використання виявлених резервів можливе завдяки комплексному підходу до вирішення поставленого завдання, а також узгодженості дій всього колективу.

Література

6. Турило А. М. Показники і критерії оцінки якості прибутку на стадії його формування в системі менеджменту підприємства [Текст] / А. М. Турило, О. А. Зінченко // Фінанси України. – 2008. – №10. – С. 106 – 115.
7. Кодацький В. П. Класифікація резервів зростання прибутку [Текст] / В. П. Кодацький // Сборник научных трудов научно-исследовательского экономического института : Серия Д. Финансы и кредит. – Харьков. – 1994. – Вып. 9. – С. 2 – 3.
8. Жибак М. М. Організація маркетингової служби на лісогосподарських підприємствах [Текст] / М. М. Жибак // Наукові записки. – Вип. 13. – Тернопіль: В-во “Економічна думка”, 2004. – С. 33 – 37.